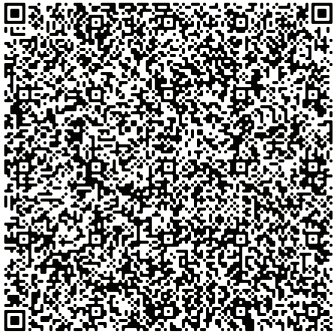

ІНТЕРНАЦІОНАЛІЗАЦІЯ НЕПЕРЕРВНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

УДК 378(477)-054.6

Юлія Гришук

ORCID iD 0000-0002-5306-0301

молодший науковий співробітник
науково-дослідної лабораторії освітології,
Київський університет імені Бориса Грінченка,
вул. Тимошенка, 13-б, 04212 м. Київ, Україна
y.hryshchuk@kubg.edu.ua

ОРГАНІЗАЦІЯ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ В УКРАЇНІ ЯК ЧИННИК ІНТЕРНАЦІОНАЛІЗАЦІЇ ВИЩОЇ ОСВІТИ

У статті розглянуто навчання іноземних студентів в Україні як чинник інтернаціоналізації вищої освіти. На основі аналітичних звітів Міжнародного Фонду дослідження освітньої політики та CEDOS охарактеризовано ринки міжнародної освіти для українських вищих навчальних закладів. Визначено передумови збільшення чисельності іноземних студентів в Україні (забезпечення участі в різноманітних програмах міжнародної мобільності; диверсифікація мов навчання; створення можливостей для отримання паралельно з національним дипломом про вищу освіту документ однієї з країн ЄС; використання сучасних технологій та переваг дистанційного навчання; розвиток освітнього франчайзингу; підвищення прозорості та зміцнення інформаційної політики).

Ключові слова: іноземні студенти; інтернаціоналізація вищої освіти; міжнародне співробітництво; мобільність.

Вступ. Вхідження України до єдиного Європейського простору вищої освіти зумовлює необхідність реформування системи вищої освіти відповідно до міжнародних зобов'язань та національних стратегій країни. Функціонування Європейського простору вищої освіти передбачає співробітництво національних систем вищої освіти та їх інтернаціоналізацію.

Інтернаціоналізація вищої освіти, як важлива світова тенденція, спрямована на формування системи вищої освіти, здатної ефективно реагувати на вимоги сучасного ринку праці та виклики глобалізації суспільства. Н. Смолікевич розглядає інтернаціоналізацію вищої освіти як процес створення нового міжнародного освітнього середовища, де в найбільш ефективних формах могли б реалізовуватися як національні інтереси самих учасників, так і здійснюватися спільні пошуки вирішення життєвоважливих проблем для людської цивілізації в цілому (Смолікевич Н. Р., 2009, с. 382). Інтернаціоналізація передбачає визнання культурного плюралізму, інтенсивний діалог культур, формування полікультурної компетентності, толерантного відношення до інших країн і народів.

Дж. Еллінгбоу розуміє інтернаціоналізацію освіти як орієнтований на майбутнє процес, що дозволяє вищому навчальному закладу досягнути мультипросторового й інтердисциплінарного лідерства, змінити внутрішню динаміку, увійти в контакт і повністю адаптуватися до різноманітного глобального, постійно змінного зовнішнього культурного середовища (Смолікевич Н. Р., 2009, с. 381).

Однією з важливих ознак інтернаціоналізації освіти є зростання чисельності іноземних студентів у вищих навчальних закладах. Наявність іноземних студентів у вищому навчальному закладі будь-якої країни світу – це вагомий показник інтеграційного розвитку вищої освіти держави, який свідчить про високий рівень якості освітніх послуг і престиж вищої школи цієї країни на світовому ринку освітніх послуг (Ковальчук Р. Л., 2011, с. 40).

З огляду на економічну нестабільність та проблеми міграційної політики, Україна не входить до переліку держав, які є найпривабливішими для іноземних студентів.

Проблему здобуття вищої освіти іноземними студентами досліджували І. Бабина, Є. Ворожцова, В. Кременя, Л. Курій, О. Тюрюканової,

М. Хайруддінова, В. Шинкарука та ін. Різні аспекти інтернаціоналізації вищої освіти вивчали вітчизняні (М. Борисова, С. Вербицька, Н. Микитенко, О. Локшина, В. Павлюк, Л. Пуховська, А. Сбруєва та ін.) та зарубіжні (Ф. Альтбах, М.Вулф, Ван дер Венде, Ганс де Віт, Дж. Дейвіс, Дж. Еллінгбоу, Ж. Спінеллі, Дж. Найт та ін.) дослідники. Незважаючи на значну кількість праць як із проблеми інтернаціоналізації вищої освіти, так і з питань освіти іноземних студентів, цілісного дослідження потребує проблема навчання іноземних студентів в Україні як чинник інтернаціоналізації вищої освіти.

Мета статті – дослідження стану та перспектив здобуття вищої освіти іноземними студентами в Україні.

Навчання іноземних студентів в Україні.

На відміну від більшості європейських країн, найчисельнішою групою іммігрантів в Україні є особи, які прибули для здобуття вищої освіти. У 2010/11 н. р. у вищих навчальних закладах України навчались близько 37 тисяч іноземних студентів з 128 країн, у 2011/12 н.р. – 42 тисячі іноземних студентів з 134 країн, у 2012/13 н.р. – 60 тисяч іноземних студентів з 146 країн, у 2013/14 н.р. – 59 тисяч іноземних студентів з 138 країн. Також близько 1,5 тисячі осіб навчається в аспірантурі,

інтернатурі та докторантурі (Фінікова Т. В., Шарова О. І., 2014, с. 63).

У 2013/14 н.р. майже 53% іноземних студентів в Україні склали представники країн колишнього СРСР. Близько 25% іноземців у вищих навчальних закладах України становлять представники Азії, серед них домінують вихідці з Індії, Іраку, Китайської Народної Республіки, Йорданії та Туреччини. Біля 16% іноземних студентів представляють країни Африки (Нігерія, Марокко та інші) (Фінікова Т. В., Шарова О. І., 2014, с. 63).

Ринки міжнародної освіти для українських вищих навчальних закладів за останні 10 років змінювалися (рис. 1). Можемо спостерігати, що частка студентів з Ірану та Малайзії суттєво зменшилась, оскільки малайзійський уряд припинив визнавати дипломи українських медичних вищих навчальних закладів. Зменшення кількості студентів із Тунісу, Росії та Молдови пояснюється їх переорієнтацією на румунські вищі. Румунія стала більш привабливою для іноземних студентів після вступу до Європейського Союзу. До того ж румунські вищі навчальні заклади почали відкривати франкомовні програми. В той же час радикально збільшилась частка студентів з Азербайджану та Туркменістану.

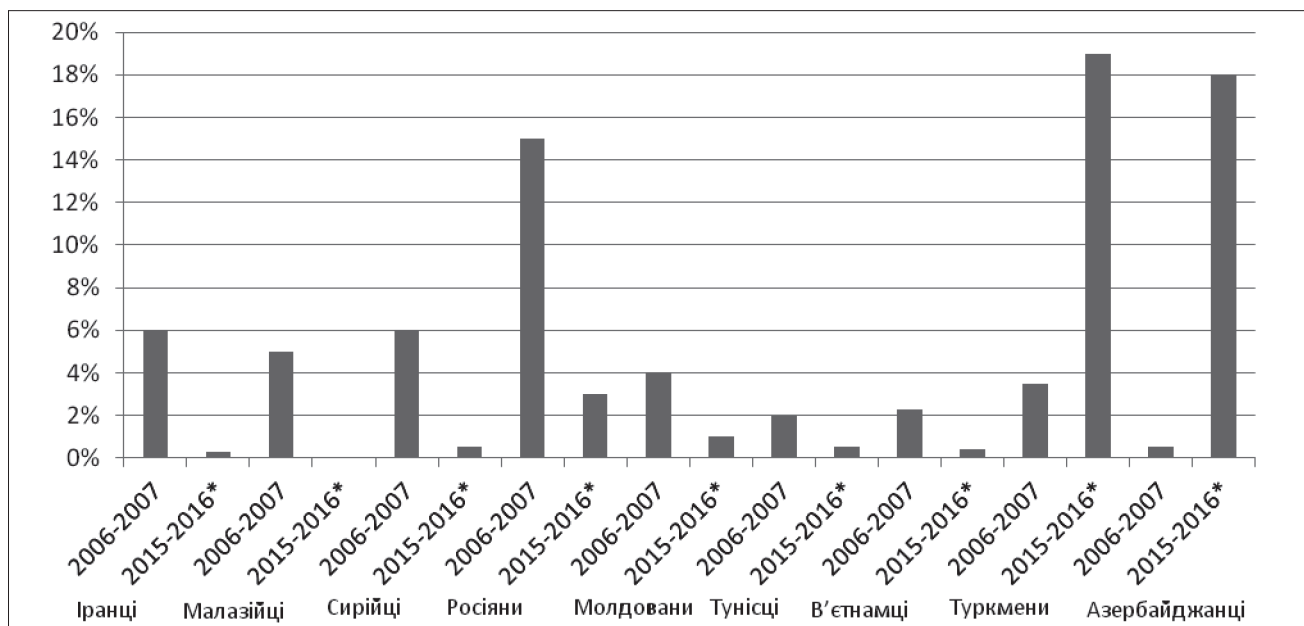

Рис. 1. Частка від загалу студентів-іноземців в українських ВНЗ (2006-2015)

* Без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим і м. Севастополя та частини зони проведення антитерористичної операції.

Джерело: CEDOS – аналітичний центр.

В українських вищих навчальних закладах серед країн – членів Організації економічного співробітництва та розвитку навчаються громадяни Польщі та Ізраїлю, що зумовлено особливим характером зв'язків з цими країнами (Фінікова Т. В., Шарова О. І., 2014).

За даними Державного центру міжнародної освіти при Міністерстві освіти і науки України станом на 2014-2015 рр. найбільше студентів-іноземців

навчається у таких містах, як: Харків, Київ, Одеса (Стадний Є., 2015, с. 73). Варто зауважити, що до 2014 р. майже п'ята частина іноземців навчались у вишах Автономної Республіки Крим, Донецьку та Луганську (Фінікова Т. В., Шарова О. І., 2014, с. 64).

Більше половини студентів-іноземців навчаються на медичних (до 40%) та економічних програмах (Стадний Є., 2015, с. 77). Характерно, що студенти з пострадянського простору бажають здобувати

економічну спеціальність, натомість студенти з Азії та Африки – медичну.

Зазначимо, що існують своєрідні перешкоди у залученні студентів з країн Азії та Африки, які пов'язані з невиправданими обмеженнями в наданні запрошень та віз. Більшість з них обумовлена позицією українських міграційних служб, в яких досі вважають збереження бар'єрів на шляху доступу іноземних студентів формою охорони державних інтересів, а не пригніченням високотехнологічного експорту (Фінікова Т. В., Шарова О. І., 2014, с. 63).

Події в Україні, які пов'язані з тимчасовою окупацією Автономної Республіки Крим та міста Севастополя, воєнними діями, які відбуваються на непідконтрольних українською владою територіях

Донецької та Луганської областей негативно впливають на зростання кількості іноземних студентів, а як наслідок на інтернаціоналізацію української вищої освіти.

До того ж за попередніми даними, у 2014/2015 н. р. з України виїжджає більше студентів, ніж приїжджає (рис. 2). Проте, варто розуміти, що воєнні дії на території України є лише однією з причин цієї тенденції, оскільки, враховуючи статистичні дані, інтенсивна динаміка зростання кількості українців в закордонних університетах простежувалася ще до початку військової агресії проти України. Те ж саме стосується низьких темпів зростання кількості іноземних студентів в країні.

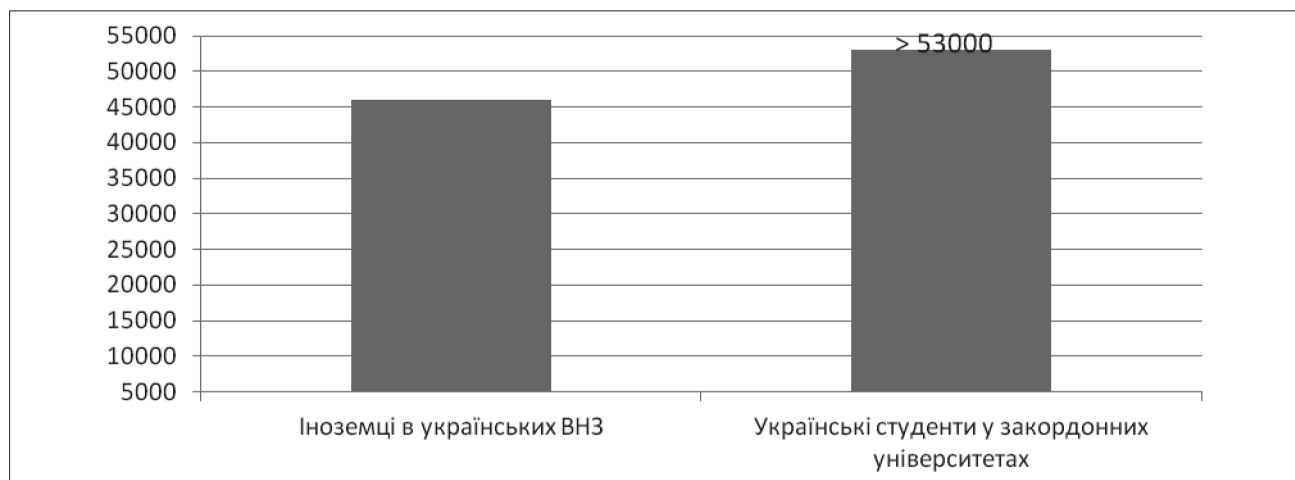

Рис. 2. Баланс студентської імміграції та еміграції, денна форма (2014/2015)

Джерело: CEDOS, Державний центр міжнародної освіти при МОН України

В сучасних соціокультурних умовах виникає необхідність створення інтернаціональних освітніх структур різного призначення, а також розширення мобільності студентів та професорсько-викладацького складу з метою взаємного збагачення європейським досвідом.

Процес інтернаціоналізації освіти передбачає структурні зміни на рівні кожної конкретної освітньої установи. М. Бойченко зазначає, що на рівні окремих вищих навчальних закладів інтернаціоналізація освіти стосується (Бойченко М., 2011, с. 72): студентів (залучення іноземних студентів, організація програм обмінів, виробничих практик, а також індивідуальної студентської мобільності); професорсько-викладацького складу (обмін викладачами, спільні науково-дослідні та навчальні програми, стажування в зарубіжних університетах, організація інтенсивних курсів і літніх шкіл); змістової складової навчальних програм (нові програми та курси з відчутним міжнародним компонентом, що враховують елементи міжкультурної комунікації і країнознавства, іноземні мови, дистанційне навчання, використання нових інформаційних та педагогічних технологій у навчальному процесі); питань акредитації, визнання та оцінки (визнання документів про освіту,

використання системи ECTS, видача «подвійних» та спільних дипломів, забезпечення якості освіти, міжнародні рейтинги університетів); питань керівництва та управління вищим навчальним закладом (структури, які можуть і мають право приймати рішення, міжнародні відділи, адміністрування на факультетському і кафедральному рівнях, набір персоналу, питання просування та розвитку, створення умов для інновацій, міжнародне співробітництво та проекти, програми обміну та стажувань для адміністраторів, управління людськими і матеріальними ресурсами, консультаційні та інформаційні служби, процедура оцінки, інфраструктура).

Ефективність реалізації завдань інтернаціоналізації вищої освіти, на думку А. Чирви, значною мірою залежить від запровадження інноваційних підходів до оцінювання результатів інтернаціоналізації вищої освіти, основним з яких є моніторинговий, врахування основних ознак ефективності об'єктів оцінювання інтернаціоналізації вищої освіти, використання початкових, проміжних, кінцевих індикаторів основних університетських функцій (дослідження, навчання, залучення людей, фондів та інших ресурсів). Основними об'єктами оцінювання є інституційні програми інтернаціоналізації змісту освіти, навчальні

плани і програми, компетентність викладачів, методичне забезпечення, академічна мобільність, результати інтернаціоналізованого змісту освіти (Чирва А. С., 2014).

В цілому для освітньої політики країни пріоритетним є залучення інвестиційного ресурсу та забезпечення відповідності національної системи вищої освіти кращим світовим зразкам.

Висновки. Привабливість вищої освіти для іноземних студентів, що значною мірою виражається у їх кількості варто розглядати як один із критеріїв ефективності функціонування вищого навчального закладу, а також, як важливий індикатор демократизації та культурного плюралізму суспільства.

Входження іноземних студентів в освітній простір є визначальним чинником інтернаціоналізації вищої освіти, яка передбачає розширення академічної та студентської мобільності, забезпечення доступності вищої освіти, гарантування якості вищої освіти, універсалізацію знання, підвищення

інноваційності вищої освіти, а також розширення міжнародного співробітництва.

Основними передумовами збільшення чисельності іноземних студентів в Україні вважаємо наступні: забезпечення участі в різноманітних програмах міжнародної мобільності; диверсифікація мов навчання (збільшення не лише англійських програм, а й французьких); впровадження освітніх програм на основних європейських та найбільш поширених східних мовах); створення можливостей для отримання паралельно з національним дипломом про вищу освіту документ однієї з країн Європейського Союзу (програми двійних і спільних дипломів); використання сучасних технологій та переваг дистанційного навчання; розвиток освітнього франчайзингу; підвищення прозорості та зміцнення інформаційної політики.

Подальшого дослідження потребують умови створення та забезпечення реалізації довготермінової державної стратегії інтернаціоналізації української вищої освіти.

Література

1. **Бойченко М.** Вплив інтернаціоналізації на розвиток інноваційних процесів в управлінні європейською вищою освітою / Марина Бойченко // Порівняльно-педагогічні студії. – 2011. – № 2(8). – С. 71–78.
2. **Ковальчук Р. Л.** Інтернаціоналізація освіти: міжнародно-правовий досвід і національна практика / Р. Л. Ковальчук // Науковий вісник Чернівецького університету. Правознавство. – 2011. – Випуск 604. – С. 40–43.
3. **Моніторинг інтеграції української системи вищої освіти в Європейський простір вищої освіти та наукового дослідження: моніторинг. дослідж. : аналіт. звіт** / Міжнарод. благод. Фонд «Міжнарод. Фонд дослідж. освіт. політики»; за заг. ред. Т.В. Фінікова, О.І. Шарова– К. : Таксон, 2014. – 144 с. – Бібліогр.: с. 130–143.
4. **Освіта в Україні** / За заг. ред. Є. Стадного // CEDOS – аналітичний центр. – 2015. – 84 с.
5. **Смолікевич Н. Р.** Інтернаціоналізація вищої освіти в умовах глобалізаційних процесів: сучасний стан і перспективи / Н. Р. Смолікевич // Наукові праці Донецького національного технічного університету. Серія: педагогіка, психологія і соціологія. – Донецьк, ДонНТУ, 2009. Випуск 5(155). – С. 380–385.
6. **Чирва А. С.** Вимірювання інтернаціоналізації вищої освіти / А. С. Чирва // Science and Education a New Dimension. Pedagogy and Psychology, Budapest 2014, II (10), Issue: 20, p.p. 99–102.
7. **Conner T. W., Rabovsky T. M.** (2011). Accountability, affordability, access: A review of the recent trends in higher education policy research. Policy Studies Journal, 39, 93-112, DOI:10.1111/j.1541-0072.2010.00389_7.x

ОРГАНИЗАЦИЯ ОБУЧЕНИЯ ИНОСТРАННЫХ СТУДЕНТОВ В УКРАИНЕ КАК ФАКТОР ИНТЕРНАЦИОНАЛИЗАЦИИ ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ

Гришук Юлия, младший научный сотрудник научно-исследовательской лаборатории освитологии, Киевский университет имени Бориса Гринченко, ул. Тимошенко, 13-б, 04212 г. Киев, Украина, y.hryshchuk@kubg.edu.ua

В статье рассмотрены обучения иностранных студентов в Украине как фактор интернационализации высшего образования. На основе аналитических отчетов Международного Фонда исследования образовательной политики и CEDOS охарактеризованы рынки международного образования для украинских высших учебных заведений. Определены предпосылки увеличения численности иностранных студентов в Украине (обеспечение участия в различных программах международной мобильности; диверсификация языков обучения; создание возможностей для получения параллельно с национальным дипломом о высшем образовании документ одной из стран ЕС; использование современных технологий и преимуществ дистанционного обучения; развитие образовательного франчайзинга; повышение прозрачности и укрепление информационной политики).

Ключевые слова: иностранные студенты; интернационализация высшего образования; международное сотрудничество; мобильность.

ORGANIZATION OF FOREIGN STUDENTS STUDYING IN UKRAINE AS A FACTOR OF INTERNATIONALIZATION OF HIGHER EDUCATION

Hryshchuk Yuliia, junior research worker of Osvitology Lab, Borys Grinchenko Kyiv University, Marshala Timoshenko st. 13-b, 04212 Kyiv, Ukraine, y.hryshchuk@kubg.edu.ua

The article considers the training of foreign students in Ukraine as a factor of the internationalization of higher education. Based on the analytical reports of the International Research Foundation of Educational Policy and CEDOS it is described the international Educational markets for Ukrainian universities. Markets of International Education for Ukrainian universities for the last 10 years have changed. The proportion of students from Iran and Malaysia significantly decreased since the Malaysian government stopped to recognize the Ukrainian medical diplomas of higher education. Reducing the number of students from Tunisia, Russia and Moldova due to their reorientation to Romanian universities. Romania became more attractive for foreign students after accession to the EU. Moreover, the Romanian universities began to open Francophone programs. At the same time the proportion of students from Azerbaijan and Turkmenistan has increased.

The attractiveness of higher education for international students, which is largely reflected in their number should be considered as one of the performance criteria for universities. The attractiveness of higher education for international students is an important indicator of democracy and cultural pluralism of society. The entry of foreign students in educational space is a determining factor in the internationalization of higher education. Internationalization of higher education would expand academic and student mobility, ensuring accessibility of higher education quality assurance of higher education universalization of knowledge, increase innovation of higher education and the expansion of international cooperation.

It is identified the preconditions of increasing the number of foreign students in Ukraine (ensuring participation in various programs of international mobility, diversification of language learning, creating opportunities for parallel national diploma of higher educational document of one of the EU countries, the use of modern technology and the benefits of distance learning, the development of educational franchising; increasing of transparency and strengthen of information policy).

Key words: foreign students; internationalization of higher education; international cooperation; mobility.

Стаття надійшла до редакції 11.05.2016

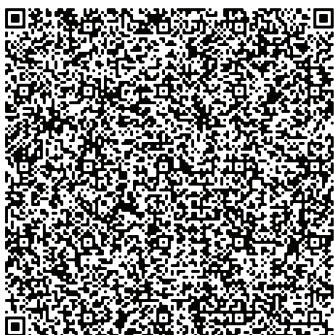
Прийнято до друку 26.05.2016

УДК 378.091.8(477)

Ху Жунсі

ORCID iD 0000-0001-7634-6137

кандидат педагогічних наук,
старший викладач кафедри сходознавства,
Київський університет імені Бориса Грінченка,
вул. Тимошенка, 13-б, 04212 м. Київ, Україна
hurongxi@gmail.com

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ АДАПТАЦІЇ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ ДО ОСВІТЬОГО СЕРЕДОВИЩА УНІВЕРСИТЕТІВ УКРАЇНИ

У статті виокремлено педагогічні умови формування адаптації іноземних студентів до освітнього середовища університетів України. Представлено сутність адаптації іноземних студентів до освітнього середовища вищих навчальних закладів України. Визначено та охарактеризовано педагогічні умови успішної адаптації іноземних студентів до освітнього середовища університетів України: реалізація програми адаптації іноземних студентів до освітнього середовища університету, забезпечення міжкультурного спілкування всіх учасників процесу адаптації, проведення моніторингу адаптації. Обґрунтовано зміст і структуру програми адаптації іноземних студентів до освітнього середовища університетів України, курсу «Основи навчально-пізнавальної діяльності у вищій школі України», кроскультурних тренінгів.

Ключові слова: адаптація; адаптація іноземних студентів; міжкультурне спілкування; моніторинг; освітнє середовище; педагогічні умови; програма адаптації; тренінг.

Вступ. Складнощі у процесі пристосування іноземних студентів до освітнього середовища українських університетів потребують більш поглиблених педагогічних досліджень із питань